

ΠΩΣ ΝΑ ΜΙΛΑΜΕ ΓΙΑ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

(...) το να βλάπτουμε (...) με τη γλώσσα
δεν είναι παρά κατάχρηση της ομιλίας.
Εκτός και αν πρόκειται για αυτούς
που είμαστε υποχρεωμένοι να κυβερνούμε.
Τότε δεν είναι για να βλάψουμε,
παρά για να διορθώσουμε και να βελτιώσουμε.

Τόμας Χομπς, *Λεβιάθαν*, 1651.

ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΘΕΜΑ ΜΑΣ

Πλημμύρες, πυρκαγιές, πληθωρισμός και επιδημίες! Τέμπη, λαθρομετανάστες, τζιχαντιστές και εξωγήινοι! Χούλιγκανς, τεχνητές νοημοσύνες, γυναικονότιες και αστεροειδείς! Δημογραφικός μαρασμός, καύσωνες και ενεργειακή κρίση!

Χίλιες συμφορές ταλαιπωρούν τον ελληνοισμό και τον καπιταλιστικό μας πλανήτη. Οι συμφορές είναι, υποτίθεται, ανεξάρτητες μεταξύ τους. Γι' αυτό και η απαριθμηση τους παράγει τον πιο λαλημένο κατάλογο που μπορεί να φανταστεί ανθρώπου νους.

Στην πραγματικότητα βέβαια, οι συμφορές είναι μόνο φαινομενικά ανεξάρτητες. Εμείς που τις τρώμε στη μάπα με όλο και μεγαλύτερη ένταση, ήδη βρίσκουμε τρόπους να τις καταλαβαίνουμε με ενιαίο τρόπο· όπως συμβαίνει με μια πρόσφατη αφίσα των συντρόφων του Antifa Selanik. Στις αρχές του Οκτώβρη, αυτοί οι σαλονικοί αυτόνομοι παράτησαν τους αλλόκοτους καταλόγους και εστίασαν στις κρατικές πρακτικές που ενοποιοούν τις καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Αυτές είναι (1) Η επιβολή πειθαρχικών μέτρων με σκληρό ταξικό προσανατολισμό. (2) Η διεξαγωγή πολεμικών ασκήσεων σε πραγματικό χρόνο. (3) Ο κρατικός συντονισμός των ΜΜΕ. (4) Ο παράλληλος συντονισμός των αντίστοιχων «ειδικών επισημόνων». (5) Η σχεδιασμένη ηρωοποίηση των αρμόδιων κρατικών υπαλλήλων από σιδηροδρομικούς μέχρι υγειονομικούς και μπάτσους. (6) Ο μικροαστικός εθελοντισμός. (7) Η αταξική περιγραφή με όρους «ανθρωπότητας» ή/και «έθνους». Τέλος, (8) Ο αναπάντεχος χαρακτήρας: η μεμονωμένη «κρίση» ίσως συνοδεύεται από κάποιες «εξηγήσεις» – η αλληλουχία των κρίσεων, όμως, παραμένει εντελώς ανεξήγητη – και μάλιστα, κάθε προσπάθεια εξήγη-

σης αυτής της αλληλουχίας, κάθε προσπάθεια αναίρεσης του αναπάντεχου, εντάσσεται άμεσα στο πεδίο της *συνωμοσιολογίας*. Η σχεδιασμένη δημιουργία «συνωμοσιολόγων» και «αρνητών», αποτελεί ένα ακόμη κοινό σημείο·ας το βάλουμε εδώ (9).

Το τελικό αποτέλεσμα είναι πάντα ένα: μια ιδιόμορφη εθνική ενότητα στα πλαίσια της οποίας όλοι διαμαρτύρονται για την κρατική ανεπάρκεια και την ίδια στιγμή όλοι παραδίνονται στο κράτος. Ο θεσμικός χειριστής αυτής της εθνικής ενότητας είναι αυτό που το κράτος έχει ονομάσει «Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας». Σύμφωνα με τους Antifa Selanik, δεν θα πρέπει να εκπλαγούμε όταν κάποια μοιραία στιγμή θα μετονομαστεί σε «Υπουργείο Πολιτικής Άμυνας», ξεχνώντας το «κλίμα», και αναλαμβάνοντας την διαχείριση του «πληθυσμού» σε καιρό πολέμου.¹

Οπότε αυτό είναι το θέμα με το οποίο ασχολούμαστε: η κρατική παραγωγή αναπάντεχων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης - η εξήγηση της αλληλουχίας τους - και συνεπώς η κατανόηση της ιστορικής μας συγκυρίας. Είναι ένα θέμα τόσο συσκοτισμένο που πρώτα έπρεπε να καταλάβουμε περί τίνος πρόκειται. Κι αφού εκεί βρισκόμαστε, μην περιμένετε συμπεράσματα. Προηγείται η κατάθεση μιας μεθόδου προσέγγισης.

Δηλαδή μπορούμε τώρα να απαριθμήσουμε τα εργαλεία μας.

ΤΡΟΜΟΣ ΣΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ 21^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

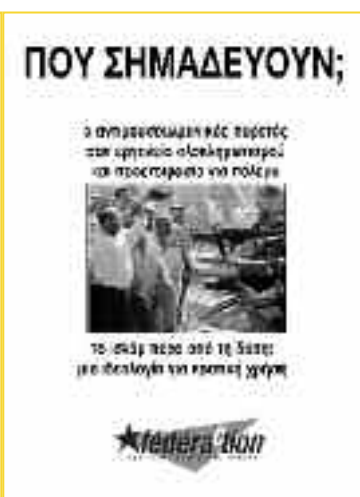
Η πρώτη φορά που οι αυτόνομοι ασχολήθηκαν με κάποια «κατάσταση έκτακτης ανάγκης», χρονολογείται πάνω από είκοσι χρόνια πριν. Η σχετική

«Ανοιχτή Συνέλευση» οργανώθηκε τον Μάρτιο του 2002 με υπογραφή «Μητροπολιτικά Συμβούλια». Ο χρόνος ήταν λίγους μόνο μήνες έπειτα από την επίθεση στους δίδυμους πύργους και με την αμερικανική εισβολή στο Αφγανιστάν σε εξέλιξη. Ο τίτλος ήταν «ο κοινωνικός ανταγωνισμός σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης». Η εισήγηση δεν διασώθηκε, τουλάχιστον στους δικούς μας σκληρούς δίσκους. Παρ' όλα αυτά, το ίδιο το γεγονός αποδεικνύει ότι το 2002... ήδη κάτι μας βρώμαγε. Ο τίτλος από την άλλη, υποδεικνύει αυτό που γνωρίζουμε και από μνήμης: το κράτος δεν περνούσε από το μυαλό των πρωτοαυτόνομων όσο θα έπρεπε.

Την επόμενη φορά που ασχοληθήκαμε με την «κατάσταση έκτακτης ανάγκης», δεν την είπαμε έτσι. Μεταξύ του 2006 και του 2007, η Ομοσπονδία Αυτόνομων Ομάδων (Federaction), κυκλοφόρησε δύο προκηρύξεις και δύο αφίσες με θέμα την ανάδυση των «ασύμμετρων απειλών», δηλαδή τις τυφλές βομβιστικές επιθέσεις που τότε συγκλόνιζαν τον πλανήτη. Οι τίτλοι ήταν εύγλωττοι: «Οι βόμβες στο ψαχνό είναι κρατικές δουλειές» και «Ο πόλεμος των πολιτισμών είναι πόλεμος». Οι προκηρύξεις ήταν 16σέλιδες· τυπώθηκαν και μοιράστηκαν σε (συνολικά) 53.000 αντίτυπα στην Αθήνα, τη Θεσσαλονίκη και την Πάτρα.

Το τιράζ –τεράστιο για τα μέτρα του α/α χώρου- μας δίνει να καταλάβουμε και τη σημασία που αποδίδαμε στο θέμα. Απ' έξω μας δεν το πολυλέγαμε, στο εσωτερικό μας όμως, ήδη αντιλαμβανόμασταν τις εισβολές στο Αφγανιστάν (2001) και το Ιράκ (2003) ως αρχή του τέταρτου παγκοσμίου πολέμου. Αυτή η εκτίμηση επαληθευόταν μήνα με τον μήνα. Τα κράτη δικαιολογούσαν τις πολεμικές τους εμπλοκές μέσω «ισλαμικής τρομοκρατίας». Η δημιουργία και διάχυση παράλογου τρόμου σταδιακά μετατρέποταν στον βασικό τρόπο επικοινωνίας του κράτους με τους υπηκόους του.

Αναζητώντας κάποιο πάτημα λογικής, ανακαλούσαμε παρόμοιες ιστορικές συγκυρίες. Εστιάζαμε στην ιταλική «στρατηγική της έντασης» και τους τρόπους με τους οποίους το κίνημα της ιταλικής αυτονομίας είχε αντιληφθεί τα σχέδια του ιταλικού κράτους. Το ερώτημα «ποιος ωφελείται» που είχε θέσει ο Γκυ Ντεμπόρ στην ιταλική έκδοση της *Κοινωνίας του Θεάματος* λειτουργούσε ως οδηγός. Οι 32 σελίδες των προκηρύξεών μας αφηγούνταν τις κρατικές χρήσεις της «αριστερής τρομοκρατίας» κατά τις δεκαετίες του '60 και του '70 και της «ισλαμικής τρομοκρατίας» από το 1990 και μετά· ο συνδυασμός ήταν απελευθερωτικός με τρόπο που δεν

Η ΠΡΩΤΗ ΕΚΤΑΚΤΗ ΑΝΑΓΚΗ: «ΙΣΛΑΜΙΚΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ» 2004-2006

Οι δύο προκηρύξεις περί ισλαμικής τρομοκρατίας που μοιράστηκαν μεταξύ του 2006 και του 2007 από την Ομοσπονδία Αυτόνομων Ομάδων Federaction. Τιράζ 55.000 αντίτυπα και οι δύο μαζί.

το περιμέναμε – γιατί τότε μόλις αρχίζαμε να καταλαβαίνουμε την αξία των ιστορικών αφηγήσεων.

Από όλα αυτά, πρέπει να κρατήσουμε τις μεθόδους. Δηλαδή: μάχη με την κρατική προπαγάνδα μέσω ιστορικών αφηγήσεων. Εστίαση στη διακρατική σύγκρουση. Εννόηση του κράτους ως αυτόνομη πολιτική οργάνωση των αφεντικών (και όχι π.χ. ως «υποχείριο των πολυεθνικών»). Διαισθηση της σημασίας της δεκαετίας του '70. Αυτές οι μέθοδοι δεν ήταν ακριβώς αντιληπτές ως μέθοδοι τότε που οι αυτόνομοι τις επιστράτευαν για πρώτη φορά. Και πάλι όμως, αποδείχθηκαν εξαιρετικά χρήσιμες. Χώρια που, στα χρόνια που ακολούθησαν, έγιναν και πολύ πιο συνειδητές.

ΟΙ ΑΥΤΟΝΟΜΟΙ ΣΕ ΜΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΑΝΑΠΑΝΤΕΧΩΝ ΚΡΙΣΕΩΝ (2009-2019)

Το περιοδικό που διαβάζετε έβγαλε το πρώτο του τεύχος το 2006. Η συνέλευση Autonomie Antifa, της οποίας το περιοδικό αποτελεί έντυπο εξάρτημα, στήθηκε στο δεύτερο μισό του 2009. Εν τω μεταξύ, η διαισθηση που είχαμε επιδειξί σε πολύ ομαλότερους καιρούς αποδεικνυόταν ορθή: αναπάντεχες «κρίσεις» ξεκίνησαν να χτυπούν αλύπητα τον ελληνισμό και τον πλανήτη. Αυτά σημαίνουν ότι τα λόγια, οι πράξεις και η σημερινή μας οργανωτική μορφή, έχουν προκύψει μέσα από δεκατέσσερα χρόνια αλληπάλληλων τέτοιων «κρίσεων». Αναγκαστικά, ανατακλούν αυτή τη ζηλευτή γενεαλογία. Οπότε:

Το 2009, εξηγήσαμε τη «μεταναστευτική κρίση», ανακαλύπτοντας μια κρατική στρατηγική παρανομοποίησης των μεταναστών εργατών που εξελισσόταν (το μαντέψατε) από τη δεκαετία του '70. Μαζί ανακαλύψαμε την αυτονομία του κράτους και το βάθος των σχεδίων του, μια ανακάλυψη που υπήρξε συγκλονιστική και έκτοτε μας συντροφεύει μόνιμα. Επειδή ήμασταν έτσι προετοιμασμένες, οι πρώτες αναπάντεχες συμφορές της περιόδου, δηλαδή η «κρίση χρέους» και η «ανάδυση της Χρυσής Αυγής» το 2010, επέδρασαν πάνω μας με τρόπο αντίθετο του αναμενόμενου. Στο άτυπο ιδρυτικό κείμενο της συνέλευσης Autonomie Antifa (*Ο φασισμός χωρίς σβάστικα*, 11/2010), ο φασισμός γινόταν αντιληπτός, όχι ως καραφλόι ναζιστές που ξεπηδούν από το πουθενά, αλλά ως *ιστορική διαδικασία: μια κοινωνική και κρατική μετάλλαξη που αντανάκλα την προετοιμασία του κράτους για πόλεμο*. Οι συζητήσεις που κατέληξαν στους τόμους με τίτλο *Σπουδές στο Γαλανόμαυρο* (2013) τεκμηρίωναν ιστορικά αυτή τη θέση: ανακαλύψαμε ότι ο ελληνικός φασισμός του μεσοπολέμου εκπορεύτηκε και οργανώθηκε από το ελληνικό κράτος, εννοώντας τις ελληνικές τράπεζες, τα ελληνικά υπουργεία και τα ελληνικά κόμματα. Στόχος ήταν η προετοιμασία για τη συμμετοχή του ελληνικού κράτους στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Αυτό το μείγμα εμπειρισμού και ιστορικής προσέγγισης βρήκε εφαρμογή και τεκμηρίωση στο πογκρόμ του Άγιου Παντελεήμονα το 2011. Από τη σκοπιά που διαμορφώναμε, το πογκρόμ ήταν μόνο μια στιγμή μιας ενιαίας διαδικασίας που στόχο δεν είχε αποκλειστικά τους μετανάστες. Η αφίσσα με τίτλο «Όποιο χέρι σηκώνεται πάνω σε μετανάστες πρέπει να κόβεται» κολλήθηκε τον Μάιο του 2011. Ερμήνευε το πογκρόμ ως ενδεικτική στιγμή μιας ευρύτερης ιστορικής συγκυρίας και προέβλεπε το μέλλον με τα λόγια: «στους δύσκολους καιρούς που έρχον-

Η ΑΦΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ Ι: Η ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ

Αριστερά Βοστώνη 2013. Δεξιά Παρίσι 2015. Οι ομοιότητες των φωτογραφιών (η αγωνία – η παιδικότητα – η πολυεθνικότητα – ο ανίσχυρος πατέρας – και ο ισχυρός μπατσοπατέρας) προέρχεται από την κοινή τους σκηνοθεσία. Οι αφηγήσεις της καταστροφής έχουν τον ίδιο συγγραφέα.

ται, τα αφεντικά και οι αστυνομικοί τους μηχανισμοί [θα] επιβάλουν στις γειτονίες μας στρατιωτικό καθεστώς 'για το καλό όλων μας'. Και [...] αυτό το καθεστώς μπορεί να μην έχει τέλος».² Μπορούσαμε να ερμηνεύουμε το αναπάντεχο ως αναμενόμενο: να κοιτάζουμε πέρα από το θέαμα των επιμέρους «καταστάσεων έκτακτης ανάγκης» και να βλέπουμε την εξέλιξη *ενιαίων κρατικών στρατηγικών*.

Η εστίαση στην απαγόρευση κυκλοφορίας ως κρατική τακτική του μέλλοντος βρήκε εφαρμογή στις επόμενες εκδηλώσεις της «ισλαμικής τρομοκρατίας», δηλαδή στις βόμβες στον Μαραθώνιο της Βοστώνης (2013) και στη «σφαγή του περιοδικού *Charlie Hebdo*» (2015). Ειδικά η πολυήμερη απαγόρευση κυκλοφορίας στη Βοστώνη έγινε αντιληπτή ως *κρατικό πείραμα δημιουργίας και διαχείρισης του φόβου* με στόχο τη μετατροπή μιας πόλης δύο εκατομμυρίων κατοίκων σε «στρατιωτικοποιημένο καρτεσιανό χώρο». Τα χρέη μας στον George Caffentzis και τη Sylvia Federici είναι εμφανή αν διαβάσει κανείς το σχετικό κείμενο που είχε τον προφητικό τίτλο «Lockdown» (τεύχος 37). Πέρα από αυτό, η περίπτωση της Βοστώνης είναι ενδεικτική της διαδρομής μας εν τω μέσω «αναπάντεχων κρίσεων»: Οι διαδικασίες που εξελίσσονταν ήταν τόσο τερατώδεις, που ούτε εμείς οι ίδιες δεν πιστεύαμε καλά καλά τα συμπεράσματά μας. Ξανά και ξανά όμως, η δυσπιστία μας διαλυόταν από το φως των εξελισσόμενων γεγονότων. Το 2016 δε ντραπήκαμε καθόλου να συνδέσουμε τις κρατικές πρακτικές του μαραθωνίου της Βοστώνης με τη διαρκή διοργάνωση «αθλητικών δρώμενων» στους δρόμους της Αθήνας. Και στις δύο περιπτώσεις βλέπαμε «στρατιωτική εκκένωση του κέντρου» και «στρατιωτικές ασκήσεις».³

Το διορατικό θράσος τρεφόταν από τις διαρκώς εμπλουτιζόμενες εμπειρίες κρατικής διαχείρισης των «κρίσεων». Από το 2011 έως το 2015, η «κρίση χρέους» κάλυπτε και μια εθνικοσοσιαλιστική εθνική ενότητα χτίστηκε πάνω σε μούτζες στη βουλή, ακριβώς όπως τα λέει και η πρόσφατη σαλονικιώτικη αφίσσα. Ανταπεξήλαμε στις κρατικές αφηγήσεις περί «κρίσης χρέους», «Γερμανών» και «λαμογιών» προσφεύγοντας στην ιστορία του καπιταλισμού. Η ενασχόληση με την ιστορία των οικονομικών θεωριών οδήγησε στην ανακάλυψη των μερκαντιστικών οικονομικών θεωριών του 16ου αιώνα. Από εκεί μάθαμε τι είναι το εμπορικό ισοζύγιο και ο εμπορικός πόλεμος. Εννοήσαμε ότι κάθε «δάνειο» και κάθε «χρήμα» είναι μια έκφραση του κρατικού μονοπωλίου της βίας. Μάθαμε να συνδέουμε τον εμπορικό

πόλεμο με τον διακρατικό πόλεμο. Η διαδικασία συνεχίζεται, αλλά μέχρι το 2017, είχαμε μάθει να εννοούμε την ιστορία του καπιταλισμού ως ιστορία μόνιμης διακρατικής σύγκρουσης. Το αποτέλεσμα ήταν μια νέα περιολόγηση του εικοστού αιώνα που επικέντρωνε στη συνθήκη του Breton Woods και στην κατάρρευση της το 1971, ακριβώς δηλαδή στη δεκαετία που είχε αποδειχθεί κλειδί στο παρελθόν. Στο τέλος της διαδικασίας μπορούσαμε να κατανοούμε σημαντικές όψεις της τρέχουσας διεθνούς συγκυρίας, όπως οι εντάσεις στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η άνοδος του Ντόναλντ Τραμπ στην εξουσία και η ανάδυση της «περιβαλλοντικής κρίσης». Ειδικά το τελευταίο συνδυαζόταν με μια κυνική κατανόηση του ρόλου της αριστεράς, ειδικά αφότου οι *Σπουδές στο Γαλανόμαυρο* έφτασαν στον δεύτερο τόμο τους. Η μετονομασία των αριστερών σε εθνικοσοσιαλιστές ήταν σκανδαλώδης γιατί ήταν έγκυρη: συνέδεε την ιστορία της αριστεράς στον εικοστό αιώνα με τις πρόσφατες συνεισφορές της: την ανάδειξη και πολιτική διαχείριση των κοινών συμφερόντων μεταξύ των μικροαστών και του κράτους τους.⁴

Η εννόηση του καπιταλισμού ως συστήματος εξουσίας που εκφράζεται μέσω εμπορευμάτων και του «διεθνούς συστήματος» ως ατέρμονη διακρατική σύγκρουση, βρήκε εφαρμογή στην «κρίση των ελληνοτουρκικών σχέσεων» που επίσης εξελισσόταν καθόλη τη δεκαετία του 2010. Η ανακάλυψη της ιστορίας των γεωπολιτικών θεωριών από τον Θουκυδίδη μέχρι τον Μάκιντερ οδήγησε σε μια ενιαία αντίληψη των πολεμικών συγκρούσεων από το 1991 και μετά. Η μπροσούρα με τίτλο *Η στρατηγική της Ανατολικής Μεσογείου* (2015) υποστήριζε ότι αυτές οι φαινομενικά μεμονωμένες συγκρούσεις ήταν στην πραγματικότητα οι στιγμές μίας ευρύτερης παγκόσμιας σύγκρουσης. Ο τέταρτος παγκόσμιος πόλεμος που οι αυτόνομοι συζητούσαν από μέσα τους το 2003, είχε αποκτήσει μία συνεκτική ενιαία αφήγηση. Η θέση του ελληνικού κράτους εντός αυτής της παγκόσμιας σύγκρουσης εξηγήθηκε, όχι μόνο την «κρίση των ελληνοτουρκικών», αλλά και τον τρόπο με τον οποίο οι καταστάσεις έκτακτης ανάγκης διαδέχονταν η μία την άλλη στο εσωτερικό.

Και τώρα σύνοψη. Η αυτόνομη διαισθηση των αρχών του 21ου αιώνα αποδείχθηκε ορθή. Η δεκαετία από το 2009 μέχρι το 2019 ήταν μια πλημμύρα «αναπάντεχων συμβάντων». Δύσκολα θα μπορούσε μία αυτόνομη συνέλευση να διαλέξει διαφωτιστικότερη περίοδο για να διαμορφώσει συλλο-

Η ΑΦΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ II: Η ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ

Πάρτε κι άλλους ξυπόλυτους μπαμπάδες να 'χετε: Ο πρωταρχικός ανίσχυρος πατέρας, κύριος Λωτ, και η οικογένειά του δραπετεύουν από τα Σόδομα. Ο πρωτομάστορας της καταστροφικής αφήγησης ήταν η ανώνυμη ιδιοφυΐα που έγραψε την Παλαιά Διαθήκη. Γι' αυτό και ο αρχικός μπαμποπατέρας ήταν ο Θεός.

γικές γνώμες. Τα συμπεράσματα της δεκαετίας εντατικής διαφώτισης ήταν τα εξής: (1) Το κράτος είναι η πολιτική οργάνωση των αφεντικών. (2) Το κράτος διαθέτει πολύ σεβαστή αυτονομία έναντι των επιμέρους αφεντικών, όσο «μεγάλα» και αν είναι. (3) Αυτό που λέμε «αριστερά» είναι κομμάτι του κράτους. (4) Η ιστορική μας συγκυρία είναι περίοδος πολεμικής προετοιμασίας. (5) Ο τρόπος με τον οποίο το καπιταλιστικό έθνος κράτος μεταλάσσεται σε περίοδοι πολεμικής προετοιμασίας είναι αυτό που αποκαλέσαμε από νωρίς «φασισμός χωρίς σβάστικα». (6) Ολόκληρη η ιστορία του καπιταλισμού είναι ιστορία εθνών κρατών, μόνιμος ταξικός πόλεμος και μόνιμη εναλλαγή πολέμου και εμπορικού πολέμου. (7) Όλα τα «αναπάντεχα συμβάντα» γίνονται κατανοητά αν ενταχθούν σε αυτή τη γενική ιστορία του καπιταλισμού. (8) Η πύκνωση των «αναπάντεχων συμβάντων» είναι το επιφανόμενο βαθύτερων κρατικών σχεδιασμών. Άρα (9) Πρέπει να κοιτάζουμε πέρα από το θέαμα των επιμέρους «καταστάσεων έκτακτης ανάγκης» και να διακρίνουμε την εξέλιξη ενιαίων κρατικών στρατηγικών.

Όπως καταλαβαίνετε, όλα τούτα αποδείχθηκαν ιδιαίτερα χρήσιμα τον Φεβρουάριο του 2020.

ΟΙ ΔΙΔΑΧΕΣ ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΑΝΑΠΑΝΤΕΧΟΥ

Η πλέον θεαματική από τις αναπάντεχες συμφορές των τελευταίων χρόνων ήταν η διαδοχή τρομερού ιού (2020) και ρωσοουκρανικού πολέμου (2022). Αναμφίβολα, η εμπειρία θα μπορούσε να μας έχει διαλύσει, όπως διέλυσε πολλούς και πολλές, τόσο συλλογικά, όσο και ατομικά και ψυχολογικά. Σίγουρα διέλυσε κάθε αμφιβολία ως προς τις ήδη διαμορφωμένες συλλογικές μας γνώμες. Επίσης, επειδή κοιτούσαμε από τη σκοπιά που είχαμε διαμορφώσει έως το 2019, η διαδικασία λειτούργησε ως ανεξάντλητο ορυχείο γνώσης σχετικά με τη φύση του κράτους και της παγκόσμιας διακρατικής σύγκρουσης. Τα σχετικά διδάγματα είναι πολύ πρόσφατα, συνεπώς τελούν υπό επεξεργασία. Παρ' όλα αυτά, θα σημειώσουμε μερικά που μας φαίνονται σιγουράκια.

Το πρώτο δίδαγμα αφορά την ιστορία του καπιταλισμού. Η εμπόλεμη ανάδυση του «συστήματος διε-

θνών σχέσεων» μεταξύ του 16ου και του 17ου αιώνα, που τόσο διαφωτιστική έχει αποδειχθεί για εμάς (είπαμε: από εκεί ανακαλύψαμε τη μερκαντιλιστική θεωρία), είναι και το πρώτο εργαστήριο «αναπάντεχων κρίσεων». Το κυνήγι των μαγισσών που τόσο έχει απασχολήσει τις αυτόνομες φεμινίστριες, προβάλλει ως πρώτος και καλύτερος υποψήφιος. Η διαχείριση επιδημιών που τόσο έχει απασχολήσει τον πασόκο Μισέλ Φουκώ, προβάλλει ως ο δεύτερος. Η ενασχόληση μπορεί να μας κατατοπίσει σχετικά με τις απαρχές και τη φύση της κρατικής τεχνονομίας που τώρα τρώμε στη μάπα. Στην ίδια κατεύθυνση, η περιοδολόγηση της ιστορίας του εικοστού αιώνα που ξεκινά από την κατάρρευση της συνθήκης του Breton Woods, πρέπει να συμπεριλάβει την ανάδυση της Κίνας και την εμπόλεμη συγκρότηση του «δυτικού κόσμου» κατά τις δεκαετίες του '70 και του '80 - άλλωστε τα τρία είναι αλληλένδετα.

Το δεύτερο δίδαγμα αφορά τη σχέση μεταξύ του «συστήματος διεθνών σχέσεων» και της οργάνωσης της εθνικής παραγωγής. Ο ιός μάς έμαθε ότι υπάρχουν ιστορικές συγκυρίες κατά τις οποίες το καπιταλιστικό έθνος κράτος επιδιώκει το πάγωμα επιλεγμένων περιοχών της εθνικής καπιταλιστικής παραγωγής, αναλόγως της κατάστασης των «διεθνών σχέσεων». Ζούμε σε μια τέτοια συγκυρία. Το αποτέλεσμα είναι η ανάδυση εθνικών πολεμικών οικονομικών, δηλαδή κρατικού σχεδιασμού κάθε επιμέρους εθνικής παραγωγής με στόχο τη διεξαγωγή πολέμου, πρώτα εμπορικού και μετά κανονικού. Κατά συνέπεια, από το 2001 (ας πούμε...) και ειδικά από το 2020, το προηγούμενο «σύστημα διεθνών σχέσεων» αντικαθίσταται από ένα σύστημα περιφερειακών συμμαχιών που διαμορφώνονται μέσα από διαρκή διακρατική σύγκρουση. Οι αλληπάλληλες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης δεν είναι παρά ένα από τα επιφανόμενα αυτής της ευρύτερης διαδικασίας.

Το τρίτο δίδαγμα αφορά τη σχέση γλώσσας και ταξικού πολέμου. Όπως όλοι ξέρουμε, το 2020 μια μετάλλαξη των νοημάτων της καθομιλουμένης παρατήρησε να μας οδηγήσει στην τρέλα, και πολλοί δεν τη γλύτωσαν. Κατά τη διάρκεια των προσπαθειών διάσωσης, ανακαλύψαμε ότι οι λέξεις που χρησιμοποιούμε για να περιγράψουμε περιόδους όπως η δική μας είναι βαθιά συσκοτιστικές (λογικό, αφού είναι αριστερή, άρα εθνικοσοσιαλιστικής προέλευσης). Για παράδειγμα, η «κρίση» - το κράτος δεν βρίσκεται σε «κρίση» - αντιθέτως βροντάει στη μέγιστη ισχύ του - οι περιγραφές όπως «φασισμός χωρίς σβάστικα», «πολεμική προετοιμασία» κλπ είναι πολύ λιγότερο συσκοτιστικές. Άλλο παράδειγμα, η «ζωή» και η «φύση» - η σχέση κεφάλαιο δεν αναγνωρίζει ούτε «ζωή» ούτε «φύση» - μόνο διαχείριση της εργατικής δύναμης και της αναπαραγωγής της.

Και γενικότερα όμως, εκτός από τη μπαμποπατική πλευρά, η ταξική επίθεση που δεχόμαστε διαθέτει, ως συνήθως, ένα σημαντικό γλωσσικό τμήμα (γι' αυτό και ξεκινήσαμε κοτσάροντας το σχετικό παράθεμα του κυρίου Χομπς - έχει κράτος, γλώσσα και 17ο αιώνα, τι πιο ταιριαστό!). Τέσσερις αιώνες μετά τον Χομπς, το γλωσσικό τμήμα του ταξικού πολέμου βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε αυτό που τα αφεντικά μας αποκαλούν «επιστήμη». Η ιστορία των καπιταλιστικών επιστημών, από την επιδημιολογία μέχρι τη γεωλογία και τη μετεωρολογία, εφόσον ειπωθεί με οδηγό την ιστορία του καπιταλισμού, μπορεί να αποτελέσει ισχυρή γραμμή άμυνας απέναντι

στις μελλοντικές προπάθειες του κράτους να μας κάνει τα μυαλά σούπα. Για καλή μας τύχη, που είναι καλή γιατί είκοσι χρόνια την κατασκευάζουμε, η πρόσφατη ιστορία των καπιταλιστικών επιστημών ταυτίζεται με την ιστορία των «αναπάντεχων» καταστάσεων έκτακτου ανάγκης.

Οπότε, το επιτυχημένο τμήμα του παρελθόντος μας, υποδεικνύει και τι να κάνουμε για τα μελλοντικά μας προβλήματα. Μας χρειάζεται μια ιστορία του αναπάντεχου, της παράνοιας και του κράτους. Αν θέλουμε μια τέτοια ιστορία θα πρέπει καταρχήν να εστιάσουμε στην ιστορία του καπιταλισμού ως ιστορία εθνών κρατών σε διαρκή μεταξύ τους σύγκρουση. Πάνω από αυτή την ιστορία θα πρέπει να μοντάρουμε μια ιστορία των καπιταλιστικών επιστημών ως ιστορία διακρατικού και ταξικού πολέμου. Όσο το κάνουμε, θα μαθαίνουμε πώς να μιλάμε για το κράτος και το τέλος του κόσμου.

Που αν δεν το καταλάβατε, είναι τώρα που μιλάμε.

Κι αφού, για να έχετε φτάσει ως εδώ, μάλλον ενδιαφέρεστε για το πώς να μιλάμε για το κράτος και το τέλος του κόσμου, μην παραλείψετε να ρίξετε μια ματιά στο βιβλιογραφικό σημείωμα που συμπεριλάβαμε.

ΚΕΙΜΕΝΑ ΑΛΛΟΘΩΝΕ ΓΙΑ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Η δεκαετής μας ενασχόληση με το αναπάντεχο περιλαμβάνει μια μπροσούρα με τίτλο *Looters will be Shot*. Η μπροσούρα γράφτηκε από την αυτόνομη φοιτητική ομάδα Αρνητικές Επιστήμες και κυκλοφόρησε το 2015. Περιγράφει τη συνεισφορά των επιστημόνων στη δημιουργία και διαχείριση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, επικεντρώνοντας στην επιστημονική συνεισφορά του κυρίου Ευθύμιου Λέκκα, γεωλόγου του Πανεπιστημίου Αθηνών που έγινε καταστροφολόγος κυνηγώντας χρηματοδοτήσεις. Περιγράφει τη διαχείριση της πλημμύρας της Νέας Ορλεάνης από το αμερικανικό κράτος. Επίσης λειτουργεί ως σύνοψη των όσων είχαμε πει έως το 2015, οπότε αναδεικνύει τις αδυναμίες μας. Η βασική μας αδυναμία ήταν η απουσία ένταξης των «καταστροφών» στο γενικό ιστορικό τους πλαίσιο και η απουσία του κράτους με τον τρόπο που μας έμαθε να βλέπουμε το κράτος η πανδημία.

Οι οφειλές μας στους αμερικανούς αυτόνομους George Caffentzis και Sylvia Federici, ήταν τόσες, που καταλήγαμε να μοιραζόμαστε και τις αδυναμίες τους. Το 1980, ο Caffentzis περιέγραψε τη δεκαετία του '70 ως μια δεκαετία αντεπίθεσης των αφεντικών έπειτα από την προλεταριακή εξέγερση της δεκαετίας του '60. Ο Caffentzis προσδιόρισε τη ρητορική της δεκαετίας του '70 ως μια ρητορική «Αποκάλυψης» (εννούσε του Ιωάννη) και επεσήμανε ότι το «τέλος του κόσμου» έχει μακρόχρονη ιστορία. Η επισήμανση ότι το τέλος του κόσμου μπορεί να έχει μια ιστορία, η σύνδεση αυτής της ιστορίας με την καπιταλιστική επιστήμη, καθώς και η εννόηση των νεογέννητων οικολογικών ανησυχιών ως αντεργατικών προτάσεων περιορισμού της καπιταλιστικής ανάπτυξης εις βάρος του προλεταριάτου, παραμένουν μοναδικές και εξαιρετικά χρήσιμες για σήμερα. Το ίδιο και η σύνδεση της «επιστήμης» με τις συντηρητικές θρησκευτικές δοξασίες που επιχειρείται στο «Μορμόνοι στο Διάστημα» και χρω-

στούσε πολλά στην ενασχόληση της Sylvia Federici με το κυνήγι των μαγισσών.⁵ Το βιβλίο της Federici *Ο Κάλιμπαν και η Μάγισσα* μπορεί να διαβαστεί ως ιστορία των απαρχών της κρατικής βιοπολιτικής και του τρόπου με τον οποίο αυτή ερχόταν εις πέρας μέσω δαιμονολογικής ρητορικής. Η ήπια αλλά διαρκής κριτική της Federici στον Μαρξ και τον Φουκώ είναι πολύτιμος οδηγός. Η εμμονή της να βλέπει «νεοφιλελευθερισμό» στον 17ο αιώνα είναι επίσης εξαιρετικός οδηγός, αλλά από την ανάποδη. Κατά τα άλλα, η ταυτόχρονη κυκλοφορία δαιμονολογικών και επιστημονικών πραγματειών, πολλές φορές γραμμένων από το ίδιο αξιοσέβαστο πρόσωπο, χαρακτηρίζει την εποχή, και αποτελεί εξαιρετική αφετηρία για μια αφήγηση της σχέσης μεταξύ επιστήμης, κράτους και παράνοιας.⁶

Όσο για τις αδυναμίες, το τελευταίο βιβλίο του Caffentzis κυκλοφόρησε το 2017, και είναι μία συλλογή άρθρων «περί ενέργειας, ταξικής πάλης και πολέμου». Ο επίλογος έχει τίτλο «Η επιστροφή της Αποκάλυψης», και περιέχει μια σπάνια στιγμή δυσπιστίας απέναντι στην «κλιματική κρίση»:

Από τότε που ήμουν παιδί έως σήμερα, τα κυρίαρχα Αποκαλυπτικά σενάρια έχουν υποστεί μεταβολή. Το 1950 και το 1960 η λέξη «Αποκάλυψη» γράφονταν με φλογερά γράμματα πυρηνικών εκρήξεων· το 1980 με την παγωμένη γραφή του πυρηνικού χειμώνα. Σταδιακά όμως, καθώς η μανιχαϊκή ψυχροπολεμική πάλη μεταξύ κομμουνισμού και καπιταλισμού έπαινε να καθορίζεται την πολιτική φαντασία, μια νέα, Πετρελαϊκή Αποκάλυψη αντικατέστησε τα πυρηνικά μανιτάρια. Τα σημερινά αποκαλυπτικά σενάρια περιλαμβάνουν «εξάντληση του πετρελαίου» και «παγκόσμια υπερθέρμανση». Για ποιο λόγο;⁷

Κι όμως, αυτή η διαφωτιστική ερώτηση ακολουθείται από διάλογο ικανοποιητικές απαντήσεις. Κατά τη γνώμη του Καφέντζις, «το Κεφάλαιο χρησιμοποιεί την Πετρελαϊκή Αποκάλυψη για να επιβάλει μια απαίτηση σύμφωνα με την οποία κάθε κυβερνητική παύση ή περιορισμός της εξόρυξης πετρελαίου με στόχο την ανάσχεση της κλιματικής αλλαγής, πρέπει να συνοδεύεται από ανάλογες αποζημιώσεις των πετρελαϊκών εταιρειών».⁸ Εδώ το «κεφάλαιο» διαθέτει υποκειμενικότητα, ενώ το κράτος όχι και τόσο. Εδώ το κράτος είναι μάλλον αγαθοεργό. Εδώ, η «παγκόσμια υπερθέρμανση», από «αποκαλυπτικό σενάριο», μετατρέπεται σε αντικειμενικό γεγονός.

Ο ύστερος Καφέντζις αντιμετώπισε το ίδιο δίλημμα που αντιμετώπισε και ο Μαρξ πριν από αυτόν. Και αντί για την ιστορική προσέγγιση που χαρακτήριζε την πρώιμη δουλειά του και θα μπορούσε να αναδείξει την όψη του κράτους που τελικά θαυμάσαμε στην πανδημία, προτίμησε την «επιστημονική» προσέγγιση μέσω πεισματικής προσκόλλησης στους «νόμους τους κεφαλαίου». Και αφού αυτά πάθαινε όποιος έμπλεκε με το κίνημα της αντιπαγκοσμιοποίησης, οι αντιλήψεις που προκύπτουν είναι φτωχές και θλιβερά όμοιες με των υπόλοιπων αμερικανών ακαδημαϊκών μαρξιστών. Το «κεφάλαιο» δρα από μόνο του, τα κράτη υπάγονται στο κεφάλαιο, η «Αποκάλυψη» είναι αντικειμενικό γεγονός, και η «επιστήμη» είναι αμερόληπτος παρατηρητής της φυσικής πραγματικότητας.

Το είδος των «εξηγήσεων» που προκύπτει δεν απέχει την επαφή με την πραγματικότητα. Γιατί κάποιος που δέχεται την αντικειμενικότητα των συμ-

φορών, αμέσως παραιτείται από την εξήγηση της πυκνής τους αλληλουχίας στην ίδια χρονική περίοδο, που τυγχάνει μάλιστα να είναι η δική μας. Για ποιο διαβολεμένο λόγο οι ιοί, η υπερθέρμανση, οι φασίστες, οι τζιχαντιστές, οι χούλιγκανς, η οικονομική κρίση, οι εξωγήινοι, οι αστεροειδείς, οι συγκρούσεις αμαξοστοιχιών και ο Σύριζα μας επισκέπτονται ταυτόχρονα; Για ποιο λόγο όλοι οι αντικειμενικοί επιστήμονες, ανεξαρτήτως ειδικότητας, κυρήτουν ταυτόχρονα διαφορετικές εκδοχές του τέλους του κόσμου;

Τα ερωτήματα αυτού του είδους αντιμετωπίζονται εντελώς αποτυχημένα στο βιβλίο με τίτλο *Catastrophism*.⁹ Γραμμένο από αμερικανούς ακαδημαϊκούς αναρχικών πεποιθήσεων, το βιβλίο προσπαθεί να αποδείξει ότι η καταστροφολογία, και ειδικά του οικολογικού είδους, είναι ιδιαίτερος βλαβερός για τα αντικαπιταλιστικά κινήματα. Οι συγγραφείς μοιράζονται με τον Καφέντζις την αμφιθυμία απέναντι στην αντικειμενικότητα της επιστήμης, την αντίληψη περί υποκειμενικότητας «του κεφαλαίου», τη βαθειά αφέλεια απέναντι στα «αντικαπιταλιστικά κινήματα» και κυρίως την αδυναμία ιστορικής προσέγγισης λόγω υπερβολικής δόσης μαρξισμού ή άλλων ακόμη πιο βλαβερών ιδεολογιών που φύονταν στο κίνημα της αντιπαγκοσμιοποίησης. Το πράγμα κορυφώνεται εκεί που αποδέχονται τις μπουρδες περί «ανθρωπόκainου» ως περιοδολόγηση της ανθρώπινης ιστορίας και χώνουν και Γκράμσι από πάνω (τρίζουν τα κόκαλα του μακαρίτη στη σελ. 76). Παρ' όλα αυτά, το βιβλίο μας θυμίζει ξεχασμένες καταστροφές (θυμάστε τον «ιό του 2000»), μας εξοικειώνει με τη διανοητική κατάσταση των αμερικανών συντρόφων που έχουν φάει στη μούρη τα ίδια με εμάς με τη μέγιστη ένταση και τις ελάχιστες οργανωτικές άμυνες, και περιλαμβάνει μια ιστορία της έννοιας της «κρίσης» που υποπτευόμαστε ότι είναι διαφωτιστική μόνο για εμάς (σ. 83-136). Πάνω απ' όλα, αποτελεί έναν πολύ καλό οδηγό του πώς να μην μιλάμε για το κράτος και το τέλος του κόσμου, οπότε η ανάγνωση επιβάλλεται.

Οι προσπάθειες κριτικής προσέγγισης του τέλους του κόσμου τελειώνουν εδώ (υπάρχουν κι άλλες, με παρόμοιες αδυναμίες και χρησιμότητα). Από εκεί και πέρα, πρέπει να αρκεστούμε σε δουλειές με γενική εφαρμογή, όπως το βιβλίο του James Scott, *Να βλέπεις σαν κράτος*. Επίσης πολύ χρήσιμες είναι οι εργασίες που χρηματοδοτούνται από την ίδια πηγή με τον Λέκκα, όπως οι προσπάθειες του ιστορικού Geoffrey Parker να συνδέσει την «κρίση του 17ου αιώνα» με την κλιματική αλλαγή, και η προσπάθεια του κοινωνιολόγου Nassim Nicholas Taleb να αναγάγει το «αναπάντεχο συμβάν» σε βασικό κινούν της ιστορίας της ανθρωπότητας. Τα αποτελέσματα είναι τόσο αλλόκοτα που αν δεν τα βλέπαμε δεν θα πιστεύαμε ότι υπάρχουν. Επίσης συγκαταλέγονται στα βασικά συστατικά της τρέχουσας ρητορικής περί τέλους του κόσμου, οπότε χωθείτε.¹⁰

Αυτά προς το παρόν. Και σε κάθε περίπτωση μην απελπίζεστε – το πράγμα όντως δείχνει δαιμονικά δύσκολο, αλλά η ιστορία δεν μας κάνει τη χάρη να σταματήσει. Χώρια που η βασική μας ασπίδα προστασίας εξακολουθεί να ισχύει: ακόμη και σήμερα, παραμένει τρομερά δύσκολο να πει κανείς μεγαλύτερες μαλακίες από αυτές που ήδη λέγονται.

Η ΑΦΗΓΗΣΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ III: ΤΟ ΜΕΣΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ

Ανω: Το τμήμα δημοσίων σχέσεων της γαλλικής αστυνομίας υποδέχεται τη σφαγή του Charlie Hebdo, 2015. Σύνθημα: Επάγγελμά μας, εσείς! #LovePolice. Η χρήση των social media από την αστυνομία είχε ανατεθεί σε ειδικούς του τομέα, που χρησιμοποιούσαν τη σύμπτωση με τη γιορτή του Αγίου Βαλεντίνου.

Κάτω: Η Cosmote αντιμετωπίζει με κοινωνική υπευθυνότητα τις καλοκαιρινές πυρκαγιές του 2023 στη Θράκη. Η εταιρική γενναιοδωρία εκφράζεται στον ενικό για να θυμίζει ποιος είναι ο πατέρας και ποιος ο μαλάκας. Πέρα απ' αυτό, τα τοπικά αρρωστακία μπορούσαν να ρουφήξουν και να αναμεταδώσουν την μπατασική αφήγηση το ένα στο άλλο - με δωρεάν μπουρί πλάτους 15GB.

1. «Το κράτος λειτουργεί ρολόι», Αφίσα που κολλήθηκε από τη συνέλευση Antifa Selanik στη Θεσσαλονίκη, αρχές Οκτώβρη 2023. Ορισμένα από τα «κοινά σημεία» είναι δικές μας προσθήκες (γράφουμε σε περιοδικό, άρα έχουμε παραπάνω χώρο).
2. «Όποιο χέρι σηκώνεται πάνω σε μετανάστες πρέπει να κόβεται», Αφίσα με υπογραφή Autonome Antifa, 5/2011.
3. «Η στρατιωτική εκκένωση του κέντρου είναι εκνευριστική – Το γέμισμα με ηλίθιους παραπάει!», Αφίσα με υπογραφή Autonome Antifa, 4/2016.
4. «Η τελευταία μεγάλη ανακάλυψη της αριστεράς: Ο εθνικοσοσιαλισμός είναι χρήσιμο πράγμα», Αφίσα με υπογραφή Autonome Antifa, 12/2017.
5. George Caffentzis, *Η εργασία, η ενέργεια, η κρίση και το τέλος του κόσμου*, Αρχείο 71, 2012.
6. Sylvia Federici, *Ο Κάλιμπαν και η μάγισσα*, Εκδόσεις των Ξένων, 2011, (Autonomedia, 2004).
7. George Caffentzis, *No Blood for Oil! Essays on Energy, Class Struggle, and War, 1998-2016*, Autonomedia, 2017, σ. 309-310.
8. Στο ίδιο, σελ. 314.
9. Sasha Lilley (κ.ά.), *Καταστροφολογία: Η εσχολογική πολιτική της κατάρρευσης και της αναγέννησης*, Φάλανα, 2015.
10. Geoffrey Parker, «Crisis and catastrophe: The global crisis of the Seventeenth Century Reconsidered», *American Historical Review*, Vol. No. 4 (Oct., 2008), pp. 1053-1079. Nassim Nicholas Taleb, *The Black Swan: The Impact of the Highly Improbable*, Random House, 2007.